

3. Ley Orgánica 3/2021, de 24 de marzo, de regulación de la eutanasia. *Boletín Oficial del Estado*. 2021. №72.
4. Parreiras M., Antunes G.C., Marcon L.M.P., Andrade L.S., Rückl S., Andrade V.L.A. Eutanásia e suicídio assistido em países ocidentais: revisão sistemática. *Rev Bioét.*, 2016. №24(2), 355-367.
5. Roig Ansuátegui F.J. *Eutanasia: una reflexión moral* / J.A. Del Real Alcalá (Editor). México: Flores Editor y Distribuidor, S.A, Ciudad de México, 2016, 17-55.
6. Паньків О.М., Петровський Ю.І. Право людини на розпорядження життям: деякі аспекти. *Медичне право України: проблеми становлення та розвитку: матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції 19 – 20.04.2007, м. Львів, 2007. С. 210-215.*
7. Евтаназія у Цивільному кодексі: Стефанчук обіцяє максимально відкрите обговорення. *Укрінформ*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3179258-evtanazija-u-civilnomu-kodeksi-stefancuk-obicae-maksimalno-vidkrite-obgovorena.html> (дата звернення: 09.01.2023).

Андрій Самотуга

кандидат юридичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ВЕРХОВЕНСТВО КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ ТА МІЖНАРОДНА ПРАВОСУБ'ЄКТНІСТЬ ДЕРЖАВИ

Верховенство Конституції, як вважають дослідники, визначається як її вища юридична сила [1, с. 77]. При цьому її вища юридична сила, як правило, стосується національного права. Втім у контексті сучасних глобалізаційних процесів вагомий вплив на національне право мають міжнародні правові системи, в яких суверенна держава має досягти загально визнаної міжнародної правосуб'єктності – як нормативної, так й інституційної.

Враховуючи достатню наукову розробленість тематики стосовно як генези [2], так і становлення міжнародної правосуб'єктності України періоду вже незалежності, поряд із якою виокремлюють також, хоча й, на перший погляд, дещо пафосно сформульовані, такі, як цивілізаційна, духовно-культурна, геополітична та гео економічна [3] правосуб'єктність, актуальними варто вважати нинішні умови російсько-української війни від 2014 р., що мають посилити конституційно закріплені напрями зовнішньополітичного розвитку держави.

Міжнародна суб'єктність України ґрунтується на прагненні її народу до побудови власної держави, що доведено прийняттям протягом останніх десятиліть таких найважливіших актів, які так чи інакше вправі називати конституційними: Декларація про державний суверенітет України від 16.07.1990; Постанова Верховної Ради УРСР від 25.12.1990 «Про реалізацію

Декларації про державний суверенітет України у сфері зовнішніх зносин»; Акт проголошення незалежності України від 24.08.1991; Закон України «Про правонаступництво України» від 12.09.1991; Закон України «Про дію міжнародних договорів на території України» від 10.12.1991; Закони України «Про міжнародні договори України» від 22.12.1993 та від 29.08.2004 тощо.

Нарешті, Конституцією України від 28.06.1996 у ст. 9 закріплено норму, згідно з якою чинні міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, стають частиною національного законодавства України, але при цьому укладення міжнародних договорів, які суперечать Конституції України, можливе лише після внесення відповідних змін до Конституції України. Статтею 18 Основного Закону визначено пріоритети зовнішньополітичної діяльності України, яка спрямована на забезпечення її національних інтересів і безпеки шляхом підтримання мирного і взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства за загально визнаними принципами і нормами міжнародного права [4].

На виконання зазначених та інших конституційних положень Україною протягом кількох років було ратифіковано значну кількість міжнародних договорів (конвенцій, хартій тощо) та укладено низку двосторонніх угод як з окремими державами, так і з міжнародними організаціями, що увиразнюють міжнародну правосуб'єктність нашої держави передовсім у сфері захисту прав людини та забезпечення світового демократичного порядку. На сьогодні Україна представлена як повноправний член або спостерігач у понад 80 міжнародних організаціях [5].

Надзвичайно важливим завданням зовнішньої політики України, що обумовлено її належністю до європейської культури та цивілізаційної спільноти, залишається подальша європейська та євроатлантична інтеграція, а в перспективі і досягнення повноправного членства у ЄС та НАТО.

Нормативно-правова регламентація співробітництва України з НАТО визначена насамперед такими документами, як Хартія про особливе партнерство між Україною та Організацією Північноатлантичного договору 1997 р. [6] та Декларація про доповнення Хартії про особливе партнерство 2009 р. [7]. Правові засади співпраці з Європейським Союзом регламентуються укладеною у 2014 р. Угодою про асоціацію між Україною, з одного боку, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами – з другого [8]. Як висловився представник ЄС із закордонних справ і політики безпеки Ж. Боррель, ця Угода є найбільш всеосяжною угодою, що її ЄС має з будь-якою країною поза його межами [9].

Європейський та євроатлантичний напрямок розвитку України визначено і її національним законодавством. Стаття 11 Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 01.07.2010 серед засад зовнішньої політики нашої держави закріплює, зокрема, поглиблення

співпраці з Організацією Північноатлантичного договору з метою набуття членства у цій організації та забезпечення інтеграції України в європейський політичний, економічний, правовий простір з метою набуття членства в Європейському Союзі [10].

З початком військової агресії РФ у 2014 р. (анексія Криму та окупація частини Донецької та Луганської областей) активізувалися законодавчі процеси щодо реального наповнення міжнародної правосуб'єктності України. Законом України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018, прийнятому на виконання п. 17 ст. 92 Конституції України (про те, що виключно законами України визначаються основи національної безпеки) [4], серед фундаментальних національних інтересів України визначено, зокрема, інтеграцію України в європейський політичний, економічний, безпековий, правовий простір, набуття членства в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору [11].

У 2019 р. до Конституції України внесено зміни щодо безальтернативності стратегічного курсу держави на досягнення її членства в ЄС та НАТО. У Преамбулі Основного закону підтверджено європейську ідентичність українського народу і незворотність європейського та євроатлантичного курсу України. Змінами до ст. 85 визначено, що до повноважень Верховної Ради України віднесено реалізацію стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору. Змінами до ст. 102 передбачено, що гарантом реалізації цього курсу є Президент України, до ст. 116 – на Кабінет Міністрів України покладено повноваження щодо забезпечення його реалізації [4].

Реалізація цієї стратегічної мети свідчатиме, з одного боку, про остаточне повернення України до своїх цивілізаційних витоків і водночас суттєво зміцнить міжнародну правосуб'єктність України завдяки тим можливостям, які надає участь у цих структурах. З іншого боку, така інтеграція означає безповоротну відмову від зовнішньої політики так званої багатовекторності, що ґрунтувалася на дещо обережних спробах налагодження відносин із західними безпековими інституціями, не погіршуючи при цьому відносин із росією, яка тоді вважалася українським керівництвом і частиною соціуму стратегічним партнером України, а нині після повномасштабного військового вторгнення в Україну 24 лютого 2022 р. – державою-агресором.

Саме в умовах великої війни зазначені конституційні зміни від 2019 р. поставили на порядок денний негайне здійснення заходів щодо їх реалізації. Так, вже 23.06.2022 Європейська Рада на саміті у Брюсселі проголосувала за надання Україні статусу країни-кандидата на вступ до ЄС без умов. Водночас перехід від кандидата та повноцінного членства вимагає виконання Україною низки попередніх семи умов, зокрема у судово-правоохоронній, медійній та зовнішньополітичній сфері. Після того, як Єврокомісія буде задоволена

виконанням умов, вона рекомендуватиме провести переговори про вступ. І, як і зі статусом кандидата, і з цим мають погодитися всі 27 країн-членів ЄС. Головна перешкода на шляху виконання Україною цих умов – безперечно, війна. Хоча Україна дещо просунулася в цьому напрямку, прийнявши наприкінці 2022 р. проєвропейський, як вважають фахівці, Закон «Про медіа» та доповнивши Закон України «Про Конституційний Суд України» главою про порядок відбору кандидатур на посаду судді Конституційного Суду.

Стосовно набуття членства України в НАТО, рішенням Ради національної безпеки і оборони України від 30.09.2022 схвалено текст Спільного звернення Президента України, Голови Верховної Ради України та Прем'єр-міністра України до Організації Північноатлантичного договору, в якому, зокрема, міститься заклик ухвалити рішення щодо членства України в Альянсі як невід'ємного елемента забезпечення безпеки українців та громадян усього євроатлантичного простору [12].

Подібні ініціативи вищого керівництва держави у подальшому вимагатимуть кардинальних законодавчих заходів, в т. ч. внесення змін до Конституції, але вже в післявоєнний період, оскільки, згідно з ч. 2 ст. 157 Основного Закону, Конституція України не може бути змінена в умовах воєнного або надзвичайного стану [4], що зайвий раз свідчить про її підвищену стабільність та юридичне верховенство.

1. Оніщенко О. В. Юридичне верховенство Конституції України. *Наукові записки*. 2007. Т. 64. Юридичні науки. С. 76-78.
2. Задорожний О. В. Генеза міжнародної правосуб'єктності України : монограф. Київ : К.І.С., 2014. 688 с.
3. Суб'єктність України в сучасному світі: оцінки, стратегії, прогнози. Аналітична доповідь ; за ред. О. М. Майбороди. Київ : Ін-т політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2020. 88 с.
4. Конституція України : прийнята на 5-й сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
5. Єдиний державний реєстр Міжнародних організацій, членом яких є Україна. URL : <https://mfa.gov.ua/mizhnarodni-vidnosini/uchast-u-mizhnarodnih-organizacijah>.
6. Хартія про особливе партнерство між Україною та Організацією Північно-Атлантичного договору від 9 липня 1997 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_002.
7. Декларація про доповнення Хартії про особливе партнерство між Організацією Північноатлантичного договору та Україною, підписаної 9 липня 1997 року, від 21 серпня 2009 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950_021.
8. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами- членами, з іншої сторони. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text
9. Боррель Ж. Олігархи, корупція та COVID-19: про що я говорив із Президентом Зеленським. *Європейська правда. Міжнародна безпека та євроінтеграція України*. URL : <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2020/09/25/7114712/>.
10. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики : Закон України від 01.07.2010. *Відомості Верховної Ради України*. 2010, № 40. Ст. 527.
11. Про Національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018. *Відомості*

Верховної Ради України. 2018. № 31. Ст. 241.

12. Спільне звернення Президента України Володимира Зеленського, Голови Верховної Ради України Руслана Стефанчука, Прем'єр-міністра України Дениса Шмигала до Організації Північноатлантичного договору. URL : https://www.president.gov.ua/storage/j-files-storage/01/16/49/930828c389f438917f22e67e5d64c98e_1667835181.pdf.

Тетяна Сергієнко

кандидат політичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

МІЖНАРОДНІ КОМУНІКАЦІЇ У СФЕРІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Реалії сьогодення свідчать, що в умовах глобалізації світової політичної та економічної системи особливого значення в здійсненні дипломатичної діяльності та просуванні національних інтересів на світовій арені набуває міжнародна комунікація. Феномен міжнародної комунікації у сфері міжнародних відносин розкриває ефективність її впливу на зовнішньополітичну діяльність та специфіку процесів, що характеризують комунікаційну асиметрію в умовах функціонування глобального інформаційного середовища.

Проблемами вивчення понятійно-категоріального апарату «комунікації» та «інформаційне середовище», а також інформаційного бачення багатьох явищ і процесів у світі займаються відомі українські та зарубіжні дослідники І. Арістова, А. Бард, П. Бергер, З. Бзежинський, О. Баранов, І. Бачило, К. Беляков, А. Венгеров, Н. Вінер, В. Воронкова, Д. Волкогонов, Д. Гілмор, А. Гор, С. Єсімов, А. Кін, Р. Калюжний, О. Копан, В. Копилов, Г. Лассуел, В. Ліпкан, А. Марущак, Й. Масуда, А. Новицький, Н. Новицька, М. Постер, Е. Тоффлер, С. Хантінгтон, В. Цимбалюк, А. Яременко та ін. Щодо вивчення інформаційного суспільства як суспільства «нового» типу, в якому кожен може отримувати, накопичувати, розповсюджувати та використовувати інформацію, то його розглядали в своїх дослідженнях В.Бебик, А.Руднева, В.Цимбалюк, С.Наумкіна, В. Воронкова та ін.

Дослідженням зовнішньополітичних комунікацій, зокрема і міжнародних комунікацій, в українській науці займалися такі науковці як Л. Губернський, Н. Карпчук, Л. Климанська, О. Кучмій, Н. Ларіна, Є. Макаренко, І. М'язова, М. Ожеван, В. Пількевич, Н. Пірченко, Г. Почепцов, М. Рижков, О. Розумна, Н. Сербіна та ін., які досліджували питання щодо особливостей міжнародної взаємодії на якісно нових засадах комунікації. Саме складність і суперечливість процесів і явищ які